**HE 134/2016 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2017: Kansainvälinen kehitysyhteistyö**
Kepan lausunto valtionvarainvaliokunnan hallinto- ja turvallisuusjaostolle 28.9.2016

**Suomen tehtävä suunnitelma 0,7-tavoitteen saavuttamiseksi**

Hallituksen talousarvioesitys ehdottaa **Suomen kehitysyhteistyölle 881,2 miljoonaa euroa, eli noin 0,4 prosenttia bruttokansantulosta vuodelle 2017**. Huolimatta noin 63 miljoonan noususta kehitysyhteistyö jää kauas viimevuotisia leikkauksia edeltäneestä tasosta. **Varsinaisen kehitysyhteistyön osuus nyt käsittelyssä olevassa ehdotuksessa on 535,2 miljoonaa euroa**. Tämä on valtava pudotus vuoden 2015 tasosta, jolloin varsinaisen kehitysyhteistyön määrärahat olivat noin 800 ja maksatukset yli 920 miljoonaa euroa.

Vuonna 2016 varsinainen kehitysyhteistyö putosi 490 miljoonaan. Toimeenpannut jättileikkaukset vaikuttavat miljoonien kaikkein köyhimpien ihmisten elämään. Ne rapauttavat myös Suomen kansainvälistä mainetta globaalin vastuun kantajana. Teot puhuvat sanoja voimakkaammin. Suomi leikkasi apuaan keskellä historian pahinta humanitaarista kriisiä ja rampautti kykyämme puuttua ongelmiin niiden syntysijoilla. Pitkäjänteinen kehitysyhteistyö on nyt entistä tärkeämpää. Suuret ja äkkinäiset heilahtelut kehitysyhteistyön resursseissa tai painopisteissä vaarantavat toiminnan laatua ja tuloksellisuutta.

On hyvä, että hallituksen esitys toteaa Suomen haluavan toimia vastuullisesti osana kansainvälistä yhteisöä. Suomen kehitysyhteistyön määrärahojen bruttokansantulo-osuuden arvioidaan kuitenkin pysyvän noin 0,4 prosentin tasolla koko hallituskauden ajan. Suomi jää kauaksi tekemästään kansainvälisestä 0,7-sitoumuksesta[1], jonka naapureistamme Norja, Ruotsi ja Tanska ovat jo saavuttaneet. Vaikka hallitusohjelma vahvistaakin 0,7-sitoumuksen pitkällä aikavälillä, putoamme edistyksellisestä pohjoismaisesta viiteryhmästämme.

Suomi on sitoutunut ohjaamaan 0,2 prosentin osuuden kehitysyhteistyöstä kaikkein köyhimpien LDC-maiden tukemiseksi. **LDC-maille suuntautuvan kehitysyhteistyön ennakoidaan kuitenkin laskevan ensi vuonna 0,15 prosenttiin bruttokansantulosta.** Tämä on merkittävä pudotus verrattuna vuoteen 2015, jolloin osuus oli 0,22 prosenttia[2]. Suomen kohdistaessa kehitysyhteistyöstään entistä suuremman osan keskitulon maita suosivalla yksityiselle sektorille, on erityisen tärkeää varmistaa, että apuvaramme tavoittavat kaikkein köyhimmät ihmiset.

Hallitus ohjaa 140 miljoonaa kehyksen ulkopuolisena määrärahana kehitysyhteistyön finanssisijoituksiin ja lainoihin. Vuonna 2017 lainojen osuudeksi ehdotetaan 100 miljoonaa, finanssisijoituksiin 30 miljoonaa ja Finnfundin pääomakorotukseen 10 miljoonaa euroa. **Yksityisen sektorin tukemiseksi ollaan siis ohjaamassa miltei yhtä paljon rahaa kuin esimerkiksi monenkeskiseen yhteistyöhön yhteensä, lähes 16 prosenttia Suomen kaikesta kehitysyhteistyöstä.** Tämä on merkittävä osuus. On ensiarvoisen tärkeää, että kehityspolitiikan tavoitteet ja raportointivaatimukset ohjaavat kaikkia toimijoita, myös yksityistä sektoria. Suomalaisten on voitava seurata veroeurojensa käyttöä ja sitä, millaisia konkreettisia kehitystuloksia rahoilla saadaan aikaan.

- **Suomen tulee julkaista konkreettinen suunnitelma ja aikataulu kehitysyhteistyömäärärahojen nostamisesta 0,7 prosenttiin bruttokansantulosta ja sitoutua sen toimeenpanoon**
- **Suomen tulee varmistaa, että kehitysyhteistyöllä autetaan kaikkein köyhimpiä ihmisiä ja ohjata vähintään 0,2 prosentin bruttokansantulo-osuus LDC-maille kansainvälisten sitoumustemme mukaisesti**
- **Suomen on varmistettava, että samat kehityspolitiikan tavoitteet sekä tuloksellisen toiminnan**

[1] Suomi on sitoutunut YK:ssa ja osana EU:ta käyttämään kehitysyhteistyöhön vähintään 0,7 prosenttia bruttokansantulostaan (bktl) vuoteen 2015 mennessä.
[2] Hallituksen esityksen luku 0,17 prosenttia bruttokansantulosta oli ennakkotieto

**pelisäännöt – avoimuus ja tilivelvollisuus – koskevat myös yksityisen sektorin tukea**

**Kansalaisjärjestöjen kehitysyhteistyön rahoitusta lisättävä**

Kansalaisjärjestöjen tekemästä kehitysyhteistyöstä leikattiin tänä vuonna kerralla 43 prosenttia, eli 49 miljoonaa euroa. Leikkauksen vaikutukset ovat huomattavia: järjestöt ovat joutuneet keskeyttämään useita satoja hankkeita jättäen yli miljoona ihmistä kehitysmaissa ilman apua. Erityisesti leikkausten nopea toimeenpano on vaikeuttanut järjestöjen työtä. Suomessa ja kehitysmaissa työskenteleviä suomalaisia ja paikallisia työntekijöitä on lyhyessä ajassa irtisanottu yli 400. Samalla on menetetty suomalaisten tärkeäksi kokemia vapaaehtoistyön mahdollisuuksia sekä tiedonsaantia globaaleista kysymyksistä.

Hallituksen ehdotus esittää järjestöjen rahoitukseen 65 miljoonaa euroa. Tuore ulkoministeriön teettämä **ulkopuolinen arviointi osoittaa kansalaisjärjestöjen kehitysyhteistyön olevan tuloksellista ja kustannustehokasta. Arvion johtopäätösten mukaan järjestöjen kehitysrahoitusleikkaukset olivat virhe ja se suositteleekin lisärahoitusta järjestöjen ohjelmatukeen.** Tämä tulisi huomioida jo vuoden 2017 budjetissa. Erityisesti olemattomat myöntö- ja sopimusvaltuudet tuleville vuosille asettavat haasteen järjestöjen pitkäjänteiselle ja ennakoitavissa olevalle työlle. Nyt käsittelyssä olevassa esityksessä valtuudet ovat 3,7 miljoonaa, kun taas vuoden 2016 budjetissa ne olivat 29 miljoonaa euroa.

**Kansalaisyhteiskunnan moninaisuus on tärkeää. Arviointi ei suosittele järjestöjen toiminnan rajaamista esimerkiksi tiettyihin maihin tai teemoihin**, koska silloin menetettäisiin osa laajasta asiantuntemuksesta ja verkostoista. On huolehdittava siitä, että jatkossakin tuetaan isojen, ohjelmatuella toimivien järjestöjen lisäksi myös muiden suomalaisten kansalaisjärjestöjen kehitysyhteistyöhankkeita sekä kehitysviestintää ja globaalikasvatusta. Tämä mahdollistaa aidon vuoropuhelun suomalaisten ja kehittyvien maiden kansalaisten välillä. Kehitysjärjestöt ovat myös tärkeässä osassa viestimässä valtakunnallisesti ja kansankielisesti aikamme globaaleista haasteista sekä Suomen toimista niiden ratkaisemiseksi.

Kansalaisyhteiskunnan toimintamahdollisuuksia rajoitetaan yhä useammassa maassa. Tähän huolestuttavaan trendiin on syytä puuttua kaikessa Suomen kehitysyhteistyössä ja -politiikassa. Vahva demokratia ja hyvä hallinto ovat myös yritystoiminnan edellytyksiä. Kestävää kehitystä ja säällisiä työpaikkoja luova yritystoiminta ei kehity umpiossa, vaan tarvitaan yhteistyötä ja vuoropuhelua. Tätä monitoimijamallia tuleekin nyt korostaa ja sille on ohjattava konkreettisia resursseja.

- **Edellytykset kansalaisjärjestöjen tulokselliseen työhön on turvattava ja vuoden 2017 budjetissa järjestöjen kehitysyhteistyön rahoitusta tulee nostaa**
- **Julkisen kehitysrahoituksen tulee jatkossakin mahdollistaa monimuotoisen kansalaisyhteiskunnan työ kehityskysymysten parissa sekä yhteistyö eri toimijoiden välillä**

**Päästöhuutokauppatuloja ohjattava kansainvälisiin ilmasto- ja kehitystoimiin**

Ilmastonmuutos on ihmiskunnan suurin haaste. Jos sitä ei ratkaista, se vaarantaa vakavasti Suomen työn eriarvoisuutta ja köyhyyttä vastaan. Monissa kehitysmaissa ilmastonmuutos vaarantaa elämisen edellytykset jo nyt. Kansainvälisesti on sovittu, että kehittyneet maat kasvattavat ilmastorahoitustaan 100 miljardin dollarin vuositasolle vuoteen 2020 mennessä. Suomi on sitoutunut osoittamaan köyhien maiden ilmastotoimiin uutta ja lisäistä rahoitusta, mutta kattaa ilmastorahoituksen kehitysyhteistyöbudjetista.

Hallituskaudella 2011-2015 päästöoikeuksien huutokauppatulot ohjattiin osaksi Suomen kehitys- ja ilmastorahoitusta. Suomi sai tästä kansainvälistä kiitosta. **Nyt hallitus esittää päästöhuutokauppatulojen ohjaamista takaisin energiaintensiiviselle teollisuudelle kompensaationa. Kesäkuussa antamassaan lausunnossa esimerkiksi Valtion taloudellinen tutkimuskeskus (VATT) tyrmäsi TEM:in luonnoksen laiksi päästökaupasta johtuvien epäsuorien kustannusten kompensaatiosta.** VATT totesi, että kompensaation ”perusteena käytetty hiilivuotoriski on uskomus, ei havaintoihin perustuva tosiasia[3]”.

[3] VATT (2016): Lausunto, 3.6.2016. Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi päästökaupasta johtuvien epäsuorien kustannusten kompensaatiosta; TEM/888/03.01.01/2016.
http://www.vatt.fi/file/lausunnot/115_07_01_2016_lausunto.pdf

Samaan aikaan kun Suomi on alle vuosi sitten Pariisissa sitoutunut kunnianhimoisiin ilmastotoimiin, leikataan Suomen kansainvälistä ilmastorahoitusta osana kehitysyhteistyön budjettia ja rahaa ohjataan saastuttavalle teollisuudelle. Tämä ei toimi ja samalla se syö Suomen kansainvälistä uskottavuutta.

- **Suomen tulee ohjata päästöoikeuksien huutokauppatulot kansainvälisiin ilmasto- ja kehitystoimiin. Vähintään ne päästökauppatulot, joita ei ohjata teollisuuden tukemiseen, tulisi korvamerkitä ilmastorahoitukseen**
- **Julkista ilmastorahoitusta tulee kasvattaa tasaisesti 200 miljoonaan euroon, jotta kansainvälinen ilmastorahoitussitoumus Suomen osalta täyttyisi. Rahoituksen tulee olla uutta ja lisäistä kehitysyhteistyölle**

**Lisätietoja:** Kehityspoliittinen asiantuntija Niina Mäki (**niina.maki@kepa.fi**), 050 317 6724